

STAROZMLUVNÍ PROROCI

TEXTY NA TENTO TÝŽDEŇ

Jak 5,17.18; 1Král' 19,1–16; 1Král' 22,1–14; 2Moj 15,20; 2Král' 22,11–14; Jer 14,1–15

ÚVODNÝ TEXT

Jošafát zastal a zvolal: „Počúvajte ma Júdovci, a obyvatelia Jeruzalema! Verte v Hospodina, svojho Boha, a obstoďte! Verte jeho prorokom a šťastne sa vám povedie.“ (2Kron 20,20)

Globálny pozičný systém (GPS) nám na našich cestách pomáha vedieť, kde sa nachádzame, kadiaľ má viesť naša cesta, a dokonca poskytuje varovanie pred nebezpečenstvom. Aj ako duchovní pútnici na ceste do neba potrebujeme vedenie v prítomnosti aj v budúcnosti prostredníctvom nebeského „pozičného systému“. Jedným zo spôsobov, ktorým Boh v minulosti viedol svoj ľud, bola služba starozmluvných prorokov. V ich príbehoch, radách, prorockých poézii a piesňach sa dozvedáme mnoho o živote a službe desiatok prorokov, ktorí ľudu odovzdávali Božie posolstvá.

Naše štúdium sa tento týždeň zameria na starozmluvné opisy prorokov. Prostredníctvom nich spoznáme, ako sa dar prorockta prejavoval u niektorých z týchto Božích služobníkov. Uvidíme, že to boli ľudia ako my, krehké bytosti podliehajúce strachu, hnevu a sklamaniu. Ich život bol často komplikovaný, plný výziev a ťažkostí, presne tak, ako je to u nás.

Čo sa teda môžeme naučiť, keď sa pozrieme na niekoľko týchto špeciálne povolaných Božích služobníkov?

OSNOVA LEKCIE

Tento týždeň preskúmame život a službu starozmluvných prorokov, ktorých si Boh vyvolil na vedenie svojho ľudu. Hoci to boli krehkí a chybujúci ľudia, prostredníctvom nich odovzdával svoje dôležité posolstvá, varovania a zasľúbenia. Príbeh ich ochotnej služby je inšpiráciou pre naše vlastné duchovné napredovanie pod vedením Svätého Ducha.

- Jak 5,17.18; 1Král' 19,1–16: Eliáš – ľudská krehkosť a pochybnosti verného Božieho služobníka (nedeľa)
- 1Král' 22,1–14; 1Sam 9,3–14: Praví proroci – odvaha hovoriť pravdu aj napriek odporu mocných (pondelok)
- 3Moj 8,10–13; 1Sam 8,4–22: Zodpovedná úloha prorokov pri vedení kráľov a kňazov (utorok)
- 2Moj 15,20; 2Král' 22,11–14: Povolanie a dôležitá služba žien v prorockom úrade (streda)
- Jer 14,13–15: Nebezpečenstvo falošných prorokov a ich ľudských výmyslov (štvrtok)

ČLOVEČENSTVO PROROKOV

¹⁷Eliáš bol človek ako my, ale keď sa horľivo modlil, aby nepršalo, nepršalo na zemi tri roky a šesť mesiacov. ¹⁸A znova sa modlil a nebo dalo dážď a zem vydala svoju úrodu. (Jak 5,17.18)

¹²Po zemetrasení prišiel oheň, ale Hospodin nebol v ohni. Po ohni sa ozval tichý a príjemný šelest. ¹³Len čo ho Eliáš počul, zahalil si tvár plášťom, vyšiel a postavil sa pred vchod do jaskyne. Vtom ho niekto oslovil: „Čo tu robíš, Eliáš?“ ¹⁴Odvetil: „Príliš som horlil za Hospodina, Boha zástupov, lebo Izraeliti opustili tvoju zmluvu, zrúcali tvoje oltáre a tvojich prorokov pozabíjali mečom, takže som zostal iba sám. Snažia sa však i mňa pripraviť o život.“ (1Kráľ 19,12–14)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Ako sme videli minulý týždeň, Hospodin prostredníctvom proroka Eliáša vykonal v Izraeli obrovské dielo napriek horlivému odporu modloslužobníkov. To, čo Hospodin vďaka prorokovi dosiahol, bolo bezo sporu ohromujúce. A predsa... čo sa stalo potom?

Zamysli sa nad tým, ako Jakub predstavuje proroka Eliáša v úvodnom texte (Jak 5,17.18). Čo mohol mať na mysli, keď povedal, že Eliáš „bol človek ako my“?

Eliáš vykonal na vrchu Karmel veľkolepé dielo (1Kráľ 18). Boh vďaka nemu mocne konal a uskutočnil jeden z najúžasnejších zázrakov opísaných v starozmluvných dejinách: na Eliášovo slovo doslova zostúpil oheň z neba (1Kráľ 18,38)! Mohli by sme dospieť k názoru, že po niečom takom musel byť Eliáš na vrchole blaha.

Prečítaj si 1Kráľ 19,1–16. Čo nám tieto verše hovoria o emocionálnom stave Božieho proroka?

„Dost' už, Hospodin; vezmi si môj život, lebo nie som lepší než moji otcovia.“ (1Kráľ 19,4) Eliáš znie ako človek v depresii. Prečo? To, čo sa odohralo na vrchu Karmel, bolo jedinečné a svojím spôsobom neopakovateľné. Napriek tomu Eliáš zažíva krízu. Kľúč možno nájsť v jeho slovách v 1Kráľ 19,10: „Príliš som horlil za Hospodina, Boha zástupov, lebo Izraeliti opustili tvoju zmluvu, zrúcali tvoje oltáre a tvojich prorokov pozabíjali mečom, takže som zostal iba sám. Snažia sa však i mňa pripraviť o život.“ Znie to, akoby nariekal nad tým, čo považuje za svoje zlyhania v službe. Odpadlictvo pretrváva napriek jeho najlepšiemu úsiliu. Akoby si vyčítal, že tomu nedokáže zabrániť. Nech už sa tu dialo čokoľvek, vidíme ľudskosť a krehkosť tohto Božieho muža. Inými slovami, Eliáš „bol krehký človek ako my“ (Jak, 5,17; SSV).

APLIKÁCIA

- Prečo môže byť niekedy ľahké nadobudnúť pocit „zlyhania“ vo vlastnom živote alebo úsilí? Ktoré biblické zaslúbenia si môžeš privlastniť, aby ti pomohli prekonať malomyselnosť?

ROZPOZNÁVANIE PRAVÝCH PROROKOV

‘Izraelský kráľ zhromaždil asi štyristo prorokov a spýtal sa ich: „Mám sa pustiť do boja proti Ramót-Gileádu alebo sa toho vzdať?“ Odpovedali: „Chod! Pán ho vydá do moci kráľa.“⁷ Jošafát však podotkol: „Nie je tu aj iný Hospodinov prorok, aby sme sa na neho obrátili?“ ‘Izraelský kráľ odvetil Jošafátovi: „Je tu ešte jeden, prostredníctvom ktorého by sme sa mohli spýtať Hospodina. Ja ho však nenávidím, lebo mi neprorokuje nič dobré, ale iba zlé. Je to Micha, Jimlov syn.“ Jošafát však povedal: „Kráľ by sa nemal takto vyjadrovať.“ (1Kráľ 22,6–8)

V raných dejinách Izraela existujú dôkazy o falošných prorokoch (5Moj 18,20). Boh preto nenechal svoj ľud bez usmernenia, kto sú Jeho praví proroci. Praví proroci ako príjemcovia Božieho zjavenia a inšpirácie verne, presne a čestne odovzdávali Božie posolstvá, hoci sa tým niekedy stali neoblúbenými u mocných tohto sveta.

**OSOBNÉ
ŠTÚDIUM**

Prečítaj si 1Kráľ 22,1–14. Čo nám tento text hovorí o tom, ako pracujú verní proroci?

To, že kráľ o prorokovi povie „Ja ho však nenávidím, lebo mi neprorokuje nič dobré, ale iba zlé“ (1Kráľ 22,8), vypovedá veľa o kráľovi, ale ešte viac o prorokovi. Bol to zjavne muž, ktorý sa nebál hovoriť pravdu aj samotnému kráľovi – a to rozhodne nie je spôsob, ako si získať kráľovu priazeň.

Keď Micha (Roh.: Micheáš) predkladal Hospodinom zjavenú pravdu, stál sám proti štyristo falošným prorokom. Tvárou v tvár nátlaku, aby zmenil negatívne posolstvá od Hospodina a chopil sa priazne odpadlíckeho kráľa Achába a jeho manželky Jezábel (1Kráľ 22,13.14), Micha predložil Božiu pravdu bez ohľadu na to, ako mohla byť prijatá.

Prečítaj si 1Sam 9,3–14. Čo nám tieto verše hovoria o tom, ako sa na verných Božích prorokov pozerali ostatní?

V Písme nachádzame mnoho príkladov toho, ako vyzeral život prorokov. V tomto príbehu Šaula poslal jeho otec Kíš hľadať stratené oslice. Sluha cestujúci so Šaulom navrhol, aby pátranie nevzdával, pretože „v tomto meste sa práve zdržiava Boží muž“ (1Sam 9,6). Opis proroka Samuela vykresľuje vlastnosti očakávané od Božích prorokov. Praví proroci sú v Písme označovaní za „Božích mužov“, vyvolených okrem iného aj preto, aby boli príkladom Jeho charakteru. Zároveň skutočnosť, že niektorí medzi „Božími mužmi“ môžu byť prorokmi, z nich nerobí bezchybné bytosti.

■ **O kom, dokonca aj medzi tými najväčzenejšími „Božími mužmi“, vieš, že by bol bezchybný?**

APLIKÁCIA

ÚLOHA PROROKOV

¹⁰Mojžiš vzal olej na pomazanie, pomazal a posvätil príbytok so všetkým príslušenstvom. ¹¹Sedemkrát pokropil a pomazal oltár i všetko jeho náradie, umývadlo s podstavcom, aby to posvätil. ¹²Z oleja na pomazanie nalial Áronovi na hlavu, aby ho posvätil. ¹³Mojžiš dal predviesť Áronových synov, obliekol im spodné rúcho, opásal ich a nasadil im kňazské čiapky, ako to Mojžišovi prikázal Hospodin. (3Moj 8,10–13)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Prečítaj si 1Sam 8,4–22 a 3Moj 8,10–13. Akú úlohu mali proroci vo vzťahu ku kráľom a kňazom?

Proroci prichádzali do kontaktu s kráľmi v príjemných aj nepríjemných situáciách. Keď si Izraeliti žiadali kráľa (1Sam 8,4–22), povedali: „Ustanov nám teda kráľa, ktorý by nás spravoval, ako to majú všetky národy.“ (1Sam 8,5) Aký smutný, ale silný príklad nebezpečenstva, ktorému Boží ľud čelil v každej dobe: túžba byť ako tí okolo nich. V tomto prípade netušili, čo táto žiadosť prinesie, hoci ich Boh prostredníctvom svojho proroka vopred varoval (1Sam 8,11–18). Na základe túžob ľudu a napriek vážnemu varovaniu Samuel čoskoro pomazal prvého izraelského kráľa, v biblických dejinách známeho ako kráľ Šaul.

Starozmluvné knihy 1. a 2. Kráľov a 1. a 2. Kroník zaznamenávajú kvalitatívne rôzne vlády kráľov Izraela a Júdu. Posvätné dejiny ukazujú, že kráľov, ktorí konali bezbožne, bolo oveľa viac ako tých, ktorí robili to, čo je správne v Božích očiach. Jednou z kľúčových úloh prorokov bolo pomáhať viesť neverných kráľov späť k poslušnosti voči Božiemu zákonu. To bol aj dôvod, prečo títo proroci čelili rôznym hrozbám. Niektorí sa stali obeťou kráľov, ktorí odvádzali Boží ľud od Hospodina – ublížili im alebo dokonca prišli o život (1Kráľ 18,4–19; 2Kron 24,20–22).

Proroci niekedy spolupracovali s kňazmi. Mojžiš, Boží prorok, pomazal Árona a jeho synov za prvých izraelských kňazov (3Moj 8,10–13). Boli však chvíle, keď kňazi dostali od Boha prostredníctvom prorokov slová pokarhania (Oz 6,9; Mal 2,1–3). Jedným z pozoruhodných príkladov je celý Éliho dom, ktorý bol konfrontovaný pre svoje hriešne praktiky (1Sam 2,27–36). Išlo o veľmi silné pokarhania proti skazenosti medzi ľuďmi, ktorí dostali osobitné privilégia.

Proroci boli učiteľmi ľudu (2Kron 34). Odovzdávali Božie posolstvá kňazom, kráľom i celému národu (Jer 5,31; Ezech 22,26). Proroci hovorili aj k okolitým národom a načrtávali im Boží plán. Táto téma sa v posolstvách starozmluvných prorokov objavuje opakovane (Iz 60,1–3; 62,1.2). Od prorokov sa očakávalo nielen to, že budú verne odovzdávať posolstvá, ktoré im Boh dal, ale niekedy dostali aj pokyn, aby ich zapísali a uchovali (2Kron 13,22). Bez ohľadu na to, akí zraniteľní títo proroci boli (vrátane slabosti a krehkosti), boli to muži a ženy modlitby, Slova a služby Bohu a Jeho ľudu (Jer 42,4; 2Kráľ 22,15–17).

APLIKÁCIA

- Ako sa v konkrétnych situáciách tvojho dňa prejavuje tvoja ochota dôverovať Božiemu slovu aj vtedy, keď ťa upozorňuje na nesprávne smerovanie tvojej viery?

PROROKYNE

²⁰Prorokyňa Mirjam, Áronova sestra, vzala do ruky bubienok a za ňou šli všetky ženy, tancovali a bubnovali. ²¹Mirjam im pedspevovala: „Spievajte Hospodinovi, lebo sa veľmi preslávil! Koňa i jeho jazdca zmietol do mora.“ (2Moj 15,20.21)

Kňaz Chilkija, Achikám, Achbór, Šafán a Asaja navštívili prorokyňu Chuldou, ženu Šallúma, syna Tikvu, syna Charchasa, šatniara. Bývala v druhej štvrti Jeruzalema. Zhovárali sa s ňou. (2Kráľ 22,14)

Prečítaj si 2Moj 15,20; Sud 4,4; 2Kráľ 22,14 a Neh 6,14. Čo nás tieto texty učia o prorockej úlohe?

**OSOBNÉ
ŠTÚDIUM**

V Písme je množstvo dôkazov o tom, že Boh povolal za prorokyne aj ženy. (Pozri použitie hebrejského slova *nevija* [2Moj 15,20] a gréckeho slova *profétis* [Luk 2,36].) Vo verši Mich 6,4 sa dozvedáme, že s Mojžišom a Áronom Hospodin poslal aj Mirjam, aby spoločne viedli Izraelitov z Egypta. Mirjam je predstavená ako prorokyňa, ktorá spieva pieseň víťazstva, keď Izraeliti prekročili Červené more (2Moj 15,20.21). Napriek tomu táto prorokyňa, podobne ako jej mužské náprotivky, nebola bez chýb. Vidíme to napríklad na jej hanebnom postoji k Mojžišovi a jeho etiópskej manželke – za čo bola Mirjam náležite potrestaná (pozri 4Moj 12,1–10).

Dielo inej prorokyne môžeme vidieť v príbehu Debory, ktorá slúžila ako sudkyňa v Izraeli (Sud 4,1–4). Existujú jasné dôkazy o tom, že Debora (Sud 4,4) prijala zjavenie od Boha (Sud 4,4–9.14–22). Jej pieseň víťazstva (Sud 5,2–31) je uznaním Božieho zásahu a mala pre národ v tom čase hlboký teologický význam.

Prečítaj si 2Kráľ 22,11–14. Prečo išli muži kráľa Joziáša za Chuldou? Čo nám to naznačuje o jej úlohe v Izraeli?

S „prorokyňou“ Chuldou sa radili poprední muži kráľa Joziáša (2Kráľ 22,14; 2Kron 34,22) po tom, čo kráľovi prečítali slová „knihy zákona“ (2Kráľ 22,8; predpokladá sa, že išlo o knihu Deuteronomium – 5. Mojžišovu). Kráľ v reakcii na to „roztrhol si šaty“ (2Kráľ 22,11). Zjavne išlo o veľmi vážnu vec a kráľ to tak aj pochopil. Jeho muži išli preto priamo za Chuldou. Tá prijala od Boha poslanstvo týkajúce sa nadchádzajúceho súdu nad Júdom. Joziášove reformy boli výsledkom Chuldiných prorockých posolstiev a odvrátili Boží súd nad ľudom.

- Proroci aj prorokyne, hoci boli povolaní Bohom, boli zároveň hriešnikmi, ktorí potrebovali milosť. V čom môže byť toto poznanie pre nás zdrojom povzbudenia?

APLIKÁCIA

FALOŠNÍ PROROCI

¹³Povedal som: „Ach, Pane, Hospodin, proroci im hovoria: „Neuvidíte meč, nepostihne vás hladomor, lebo vám dám pravý pokoj na tomto mieste.““

¹⁴Hospodin mi odpovedal: „Proroci v mojom mene prorokujú lož. Neposlal som ich, nič som im neprikázal ani som k nim nehovoril. Prorokujú vám falošné videnie, ničomné veštenie a výmysly svojho srdca.“ ¹⁵Preto Hospodin hovorí o prorokoch, ktorí prorokujú v jeho mene: „Hoci som ich neposlal, hovoria: „Meč a hlad nebudú v tejto krajine.“ Títo proroci zahynú mečom a hladom.“ (Jer 14,13–15)

OSOBNÉ ŠTÚDIUM

Bez ohľadu na to, čo robí Boh, satan vytvára rôzne napodobeniny. Rovnako je to aj s prorokmi. V Izraeli bolo okrem pravých prorokov aj mnoho tých falošných. Kľúčové bolo poznať rozdiel.

Prečítaj si Jer 14,1–15. Aká situácia je opísaná v tejto stati? Ako sa Hospodin pozeral na tých, ktorí v Jeho mene hovorili falošne ako „proroci“?

V tejto časti sa dozvedáme, že Hospodin dal Jeremiášovi posolstvo o súde nad Júdom – o súde, ktorý mal prísť v podobe meča (vojny), hladu a moru. Falošní proroci v tom čase Jeremiášovmu posolstvu odporovali. Jeremiáš veľmi jasne odhaľuje falošnosť ich slov: „Proroci v mojom mene prorokujú lož. Neposlal som ich, nič som im neprikázal ani som k nim nehovoril. Prorokujú vám falošné videnie, ničomné veštenie a výmysly svojho srdca.“ (Jer 14,14)

Falošní proroci sú skazení, pretože zdrojom ich prorockých tvrdení sú často falošní „bohovia“, ktorých uctievali (Jer 23,13.14). Hospodin varuje pred ich slovami (Jer 14,14), pretože „prorokujú klamstvo, čo sami vymysleli“ (Jer 23,26). Prorok Ezechiel dostal priamy pokyn prorokovať proti tým, „čo prorokujú z vlastného srdca“ (Ezech 13,2).

Falošní proroci sa často riadia všeobecne obľúbenými názormi. Tak je to aj v 1. Kráľov 22, keď sa na príkaz kráľa Achába zhromaždila skupina štyristo „prorokov“ (1 Kráľ 22,6). Jednohlasne radili kráľovi, aby bojoval proti Ramót-Gileádu. Po vypočutí ich správy sa Acháb rozprával s judským kráľom Jošafátom. Ten na Achába naliehal, aby sa o tom, či majú ísť do boja, poradil s prorokom Michom (Roh.: Micheášom). „Posol, ktorý šiel po Michu, ho prehováral: *Pozri, predpovede prorokov sú jednoznačne priaznivé pre kráľa. Prispôsob si slová výroku niektorého z nich. Vyjadruj sa priaznivo.*“ (1 Kráľ 22,13) Prorok bol pravdepodobne vystavený rovnakému tlaku, aký prežívali falošní proroci Ašery. Micha sa však neriadil väčšinovým názorom. Namiesto toho čakal na priame posolstvo od Hospodina (1 Kráľ 22,14).

APLIKÁCIA

- Ísť s davom je ľahké, nech už sme poverení prorockou úlohou alebo nie. Prečo môže byť nebezpečné nasledovať väčšinu – zvlášť keď si uvedomíme, aká skazená môže byť spoločnosť, ktorej sme súčasťou?

NIE DOKONALÍ, ALE OCHOTNÍ

Ako sme videli, životy starozmluvných prorokov jasne ukazujú, že byť Božím poslom nebolo nikdy ľahké. Ellen Whiteová prežívala rovnaké úzkosti ako biblickí proroci. Ako sme sa dozvedeli minulý piatok, bola mladá, plachá a mala podlomené zdravie, keď prijala Božie povolanie. Hoci druhé videnie jej povolanie potvrdilo, Ellen Harmonová [Whiteová] zostávala ohľadom Božieho volania nepokojná. Svoj stav opísala nasledovne:

„Asi o týždeň neskôr mi Pán dal ďalšie videnie. Ukázal mi skúšky, ktorými musím prejsť. Ukázal mi že musím ísť a vyrozprávať ostatným, čo mi On zjavil. Ukázal mi, že sa stretnem s veľkým odporom a budem trpieť úzkosťou ducha. ... Toto videnie ma nesmierne trápilo. Moje zdravie bolo veľmi zlé a mala som len sedemnášť rokov. ... Vrucne som sa modlila, aby toto bremeno bolo položené na niekoho iného. Ale jediné svetlo, ktoré som dostala, bolo: ‚Oznám ostatným, čo som ti zjavil!‘ Nevedela som sa zmieriť s tým, že mám ísť vyrozprávať toto posolstvo svetu. ... Prirodzene som mala len málo sebadôvery. ... S túžbou som očakávala smrť. Zdala sa mi lepšia než zodpovednosť, ktorú som mala niesť.“ (2SG 35.36)

Všimnime si to napätie. Ellen Harmonová [Whiteová] by radšej zomrela, než aby prijala svoje povolanie. Po mnohých modlitbách a povzbudeniach od spoluveriacich ustúpila a zvyšok svojho života zasvätila plneniu „[Jeho] príkazu“ (2SG 38).

Stala sa najvplyvnejším hlasom pre budúcu Cirkev adventistov siedmeho dňa, ba dokonca aj jej najvplyvnejším hlasom smerom navonok. Napriek tomu bola Ellen Harmonová [Whiteová] len človekom a mala svoje osobné chyby i fyzické skúšky, rodinné výzvy a medziľudské zápasy. Uprostred jej človečenskosti však vidíme veľké poučenie: Boh si vyberá nedokonalých ľudí, ktorí sú ochotní Mu slúžiť.

Pod vedením Svätého Ducha prorocká služba Ellen Whiteovej povzbudzovala veriacich a spájala ich s biblickými pravdami. Do roku 1860 hrala vedúcu úlohu pri rozvoji rodiaceho sa adventistického spoločenstva veriacich a jeho poslania hlásať svetu posolstvo troch anjelov. Boh viedol týchto veriacich k tomu, aby v roku 1863 zorganizovali Cirkev adventistov siedmeho dňa. V nasledujúcich desaťročiach mal prorocký hlas Ellen Whiteovej vplyv na budovanie celosvetového adventistického zdravotníckeho a vzdelávacieho systému. Najdôležitejším prínosom jej služby sú však jej spisy, ktoré majú celkovo približne 100 000 strán. Inšpirované diela Ellen Whiteovej prehovárajú po celom svete dodnes.

Viac informácií nájdete na stránke <https://whiteestate.org/absq/3>.